

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 430 ղշ.
» Գաւառաց » 460 »
» Օտար երկիրներու » 480 »
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 75 »
» Գաւառաց » 80 »
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փր.
Շանուոյման տողը մէկ անգամի հա-
մար 2 զուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 60 փարսոյ, աւելի անգամներ
բու համար 40 փարսոյ :

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԱԶԳ

Լրագրոյ տպարանին մէջ տպագ-
րական ամէն միջոց եւ գործիք պատ-
րաստ դանտելով, կը ծանուցանեմք
յարդոյ հասարակութեան թէ գիրք,
տետրակ, շրջաբերական, յայտարարու-
թիւն, ծանուցում, տոմար, քուէ-
թուղթ եւ այլն կը տպուին արժան-
գինով եւ մարտը վայելուչ ու անը-
կալ տպագրութեամբ :

ԿՈՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 11 ՄԱՐՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Փարիզէն առնուած լուրերը կը
ծանուցանեն թէ Պապին անխալա-
կանութեան ինքիքը բաւական զբաղ-
մունք կուտայ Գաղղիոյ պաշտօնէից
որը զայն ընդունել չեն ուզեր : Պաշ-
տօնէից խորհրդոյն մէջ Պ. Լիւի—Օլի-
վիէ անկեղծօրէն իր կարծիքը բա-
յատրելով ըսեր է որ թէ Պապական
արքունիքն իր այս բռնած յետա-
դիմական ընթացքին մէջ յարատեւէ,
Գաղղիա իւր զօրքը ետ կանչելու է,
բայց արտաքին գործոց պաշտօնէաց
Տարիս կոմսն այս կարծիքէն չ'երե-
ւիր Պ. Լիւի—Օլիվիէ 'ի վաղուց հետէ
պետութեան եւ եկեղեցւոյ՝ այսինքն
աշխարհական եւ կրօնական իշխանու-
թեանց բոլորովին բաժանման կուտա-
կից է. ուստի առաջարկել է ալ
որ Գաղղիա այս սկզբունքն 'ի գործ
դնէ, եւ գործադրութիւնն աւելի
հիմնական ընելու նպատակաւ բոլոր
կաթոլիկ տէրութեանց, այսինքն Ս-
ւատրիոյ, Խալիսոյ, Պէճիքի, Սպա-
նիոյ եւ Պալէստինայի համաձայնութեամբ
ամենուն մէկէն 'ի գործ դնելուն օ-
գուտները ցոյց տուեր է : Հետեւա-
բար կ'ըսուի թէ Գաղղիոյ տէրութիւ-
նը յիշեալ կառավարութեանց այս
մտքը առաջարկութիւն մը ներկայա-
ցուցեր է, եւ Վիեննայի արքունիքն
համակրութեամբ ընդուներ է : Ուրիշ
կաթոլիկ տէրութիւններն ալ արդէն
նոյն արտադրութեան մէջ 'ի կերե-
ւին : Եթէ եկեղեցւոյ եւ պետութեան
յարաբերութեանց մէջ այս մեծ յե-
ղափոխութիւնը կատարուի, Հռոմի
արքունիքը Մոլորութեանց ցանկին
մէջ դատաւարտած մէկ սկզբունքն
յաղթանակը պիտի տեսնէ իրեն դէմ,
եւ ալ ո՛չ եւս իր բռնութիւններն ա-
ռաջ տանելու համար աշխարհական
բազիկ օգնութեանը պիտի կրնայ յու-
սալ : Հռոմի գաղղիական դեսպանը
ինքզինքն է որ ետ կանչուի, վասն զի
պապական արքունիքն իրեն վիճակն
անտանելի ըրած է :

Բիւր Պոնաֆարթ իշխանին դատը,
որ ինչպէս յայտնի է՝ մօտեւս պիտի
տեսնուի, հետաքրքրութեան առարկայ
եղած է : Ընդհանրապէս կը կարծուի
'ի փարիզ թէ իշխանը տասն տարի

բանտարկութեան պիտի դատաւար-
տուի, բայց ամբաստանութեան գիրն
անոր նպաստաւոր կերպիւ գրուած
ըլլալուն պատճառաւ : հաւանական է որ
արդարութեան բարձր ատենը պատ-
ժոյ պայմանաժամն աւելի քիչ կ'ընէ :
Գաղղիոյ մէջ առաջարկեալ բարե-
կարգութիւններն անընդհատ քննու-
թեան ներքեւ են : Երեւոյտը յանձ-
նաժողով մը կարգեց, անուանի Պ.
Կիլզոյն նախագահութեամբ, բարձրա-
դոյն կարգի դատարարական խոր-
հիւրը քննելու համար : Բայց լրագրաց
մեծագոյն մասը Պ. Կիլզոյն դէմ կը դը-
րեն՝ դատարարական խորհանդիս
սահմաններէն ազատելու կարծեաց
կուսակից չ'ըլլալուն պատճառաւ : Օ-
րէնսդէր ժողովն ալ յանձնաժողով մը
կարգեց՝ կիլզոնական կառավարու-
թեան կրօնատեղիները թէ թէ ելը-
նելով դաւառական ժողովրդոց ինքն-
ընտրութիւնն ընդլայնելու համար : Այս
յանձնաժողովն իր առաջին նիստն ը-
րաւ եւ քաղաքապետներն ընտրու-
թեամբ կարգելու խնդիրը քննու-
թեան առաւ :

Մարտի 11-էն Գաղղիոյ արտաքին կար-
գի թիւ մը հանեց՝ քաղաքական յան-
ցանքով բանտարկեալ անձանց գրչէն
եղած յօդուածներ միայն պարունակե-
լով : Ասոնց մէջ հետաքրքրութեան
արժանի է Ֆրանսիայի բանտարկեալնե-
րէն Օտոմանական Բոսայի նամակը, ուր
դաւառապէս կը դանդաղոր Միգրիաց-
ւոյ իրեն տուած ներդրութեանց վրայ,
որք եթէ ստոյգ են՝ քաղաքակրթեալ
աշխարհի առջեւ կշտամբանայ արժա-
նի են : Օտոմանական Բոսա խիստ նեղ
խցիկի մը մէջ գրուած է, ուր կը պար-
տաւորի եղեր ոտքի վրայ մնալ անօ-
թի կը ձգուի եղեր, գիշերը ճրագ չը-
տրուիր, չ'ըթացի դարձուած է, եւ
կարգաւ համար միայն Աստուածա-
շունչ կուտան իրեն : Այս եղելութիւն-
ներն աշխարհի իմացներէ համար գը-
րած նամակները բանտին տնօրէնու-
թիւնը վար կը դնէ : Շատ ժամանակ
ամբողջ կը մերկացնեն եւ վրան խու-
ղարկութիւններ կ'ընեն եղեր, որպէս
զի թուղթ կամ գրիչ չ'պահէ : Օր մը
կըցեր է դուրս նամակ մը գրել, ո-
րուն հրատարակութեան վրայ կառա-
վարութիւնն երկու ոստիկանութեան
դատաւոր զրկել է Օտոմանական վիճա-
կը ընելու համար, բայց քննիչներն
իւր բնած գանդատանաց ամենէն կա-
րեւորները գրի չեն առեր, պատճառ
բռնելով թէ բանտին ներքին կանո-
նաց միջամտութիւն չ'են կրնար ընել :
« Թէ որ այս բաները, կ'ընէ, Բոսայի
մէջ ըլլալին, 'ի նշ եղերդական պատ-
մութիւններ չ'են չ'ենք անգիտացիք :
Ահ, քաղաքապետ փարիսեցիներ, կե-
ղծաւորութեան վաճառականներ, ձե-
ր չըլլալէն Աստուած աշունչը չ'էք
ձգեր, բայց սատանայի ձեր որդիներն
մէջ է : . . . Մեր անգիտացի կառա-

վարողաց ստախոսութիւնն երեւակա-
յութեան սահմանները կ'անցնի : Թո՛ղ
չը կարծուի թէ անձնական ատելու-
թիւն մ'ունիմ անոնց դէմ՝ որք ինձ
տուած չարչարանքներն իրենց սուտե-
րով կը ծածկեն : Ո՛չ, այն բռնաւո-
րութիւնը միայն կ'ամբաստանեմ որ
այսպիսի դրութիւն մը հարկաւոր ըրած
է : . . . Եթէ այս նամակն իմ հայրե-
նակցաց ձեռքն անցնի, իրաւունք
ունիմ ինքզինքն որ իրենց ձայնը բարձ-
րացնեն, որպէս զի իրենց վշտակիւ եղ-
բայց վրայ արդարութիւնն 'ի գործ
դրուի : Իցէ՛ թէ այս խօսքերս անոնց
արեւը չարժէ, որ հիմա իրենց երակ-
ներուն մէջ սառած կ'երեւի : »

Թայմզ լրագիրը Գաղղիոյ ար-
տաքին գործոց պաշտօնէաց՝ Տարիս
կոմսին կողմէն Հռոմի գաղղիոյ Գաղ-
ղիացի եպիսկոպոսի մ'ուղղեալ երկու
նամակ կը հրատարակէ, որոցմէ հե-
տեւեալ հատուածները կուտանք :

« Յաւաք ստի տեսայ Հռոմի մէջ ե-
ղած մէկ քանի բաները, բայց չ'եմ ուզեր
կարծել որ Հռոմի արքունիքն աւելի
մեծ անխոհեմութիւններ ալ ընէ : Հը-
ռոմ չ'կրնար այն աստիճան կուրսալ,
որպէս զի երկար թէ մեր գործերը
կրնան հոն մնալ անխալաքանութեան
վարդապետութիւնը հրատարակուե-
լուն հետեւեալ օրը : Թէ եւ մեք զա-
նոնք Հռոմ թողուլ ալ ուզենք, չ'ենք
կրնար : Գաղղիոյ մէջ հատարակաց կար-
ծիքն անգիտաբերի շարժում մը պիտի
ունենայ : Գաղղիոյ դէմ կ'ընեալ կարելի
չէ : »

« Եր վախճամ, կրտէ միւս նամա-
կին մէջ ալ, որ ընդհանրական ժողո-
վին մէջ մեծագոյն մաս ունեցող կու-
սակցութիւնն՝ իր ունեցած առեւե-
րութիւնները չարաչար չ'գործածէ եւ
իր նպատակին մարտիկ կերպիւ չ'ը-
մէ : Երեւակալ կիրքերը քաղաքական
կիրքերէ աւելի անգուպ են, Եպիս-
կոպոսաց փորձաբոյն մասին անոնց
դէմ ըրած ազդու գիմարութիւնը
պատուոյ արժանի կը համարիմ, եւ իմ
բոլոր ջանքովս անոնց կը նպաստեմ :
Գաղղիոյ անգամ կառավարութեան հը-
հանդները մեր դեսպանին հաղորդե-
ցին, որ Հռոմի դէպքերուն վրայ ին-
ձի կատարեալ տեղեկութիւններ կու-
տայ, եւ անոր բերնովը ճշմարտու-
թիւնը հաղորդել տուի Անթոնի
կարգիւնային : Յայտնի է որ ամեն բան
վեր 'ի վայր կրնայ ըլլալ քանի մ'իտա-
լացի եւ սպանիացի եպիսկոպոսաց,
եւ առաքելական քարոզչաց ու փոխա-
նորդաց ընթացքովը, որք կը թուի
թէ տարբեր աշխարհի մը մէջ կապ-
րին : Ասոնք կրնան մեզի անկարելի ը-
նել մեր զօրաց Հռոմի մնալ եւ Ս-
Աթոքի երկտական գործող կարգադ-
րութիւնը, որուն վրայ զբաղեալ խիստ
յոժար էի : Երեւան նաեւ մեր կրօնա-
կան դաշինքը վերցնել, զորս բո-
րականաւ կ'ընեն թէ բնաւ բանի
տեղ չ'ընեն, եւ մեր միութեան կապը

խզել : Անթոնի կարգիւնային ասոնք
իմաց տուի, եւ չ'պիտի դադարեմ ա-
նոր իմացներու այն վտանգն ուր կը
գտնուի եւ ուր զմեզ ալ կը դնէ : Բայց
վտանգ չ'եմ որ այս խորհուրդներս ըն-
դունուին Հռոմի ալ չ'արամախոհներ,
այլ ներկայ կրկն հասանքին կուտայ
ինքզինքն : »

Փարիզի լրագիրներն այս նամակ-
ներուն վաւերականութիւնը հաստա-
տելով կը ծանուցանեն միանգամայն
թէ Տարիս կոմսն ուղղակի ծանուցա-
գիր մ'ալ զրկած է 'ի Հռոմի, ուր
կը խնդրէ որ Գաղղիոյ կողմէն դե-
պան մը գտնուի ընդհանրական ժո-
ղովին մէջ : Գաղղիոյ կառավարութիւ-
նը, կը յարեն յիշեալ լրագիրները,
ու միայն անխալաքանութեան դէմ
է, այլ եւ մեծագոյն գիտնոր է անոն-
ցանքն հրատարակուած : Եսան եւ մէկ
կանոններուն դէմ, որք իցի ազատու-
թեան, աշխարհիկ դատարարակութեան,
քաղաքական կառավարութեանց եւ
կեղեցիէն անկախութեան, քաղաքա-
յին, ամուսնութեան եւ այլն եւ այլն
սկզբունքները կը դատաւարեմքին :
Ուստի կը կարծուի թէ Գաղղիա ան-
հրաժեշտ կերպիւ իր զօրքը Հը-
ռոմի մէջ հանելու պիտի պարտաւորի,
թէպէտեւ առ այժմ այսպիսի գիտա-
ւորութիւն մ'ալ չ'ունենայ : Մանաւանդ
նարոյն կայսրն անձնապէս խիստ
գիտնոր է եղեր ընդհանրական
ժողովոյ մեծագոյն մասին՝ այսինքն
անդալթեւականաց ներկայ ընթաց-
քէն :

ՀԱՌԱՐԱՐԱԿՈՐԸ

Փարիզ 18 մարտ.
Սպանիոյ կառավարութիւնը որոշեց ե-
րեսփոխան չըրկել Հռոմի ընդհանրական
ժողովը :

Վիեննա 18 մարտ.
Օտոմանական երկաթուղեաց փոխառու-
թեան ստորագրութիւնը միայն Վիեննայի
համար 430,000 բաժինն անցաւ : Գերմա-
նիոյ համար ունեցած արդիւնքը դեռ յայտ-
նի չէ :

Լոնտոն 18 մարտ
Իրանապի մէջ խաղաղութիւնն հաս-
տատ պահելու համար պատրաստուած
օրինակները խորհրդարանին ներկայացու-
ցին : Երեւան օրէնքն իշխանութիւն կուտայ տե-
ղապահ Լորտին՝ խոռվայոյց յօդուածներ
հրատարակող լրագիրներն արգիլելու եւ
խոռվարաններն ալ ձերբակալելու :

Թագուհին Բաղանեաց կարգի խաչա-
նըճանը տուաւ (Կ. Պոլսոյ դեսպան) Սըր
Հէնրի Լիւիթին :

Սալլէսի դաւառին մէջ անցանքները
ծոմապահութեամբ մոտեւ ազդական ծը-
նողը դատաստանի ենթարկուեցան իւ-
րեւ մարդասպան :

Ճէրսէյ բանող Դորմանի անուն չո-
ղանուն երէկ ուրիշ նաւու մը զարնուե-
լով ընկղմեցաւ : Ինկղմեցաւ մարդը մէջ
է նաեւ Կրանթամ գործակալ :

Լոնտոն 19 մարտ
Սղոպին դատարարակութեան վրայ

